

Додаток
до наказу Міністерства освіти і
науки, молоді та спорту України
12 грудня 2011 р. № 1421

***Програма зовнішнього незалежного оцінювання
з всесвітньої історії***

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою зовнішнього незалежного оцінювання із всесвітньої історії є виявлення, рівня сформованості історичної компетентності випускника школи, визначення відповідності навчальних досягнень учня освітньому стандарту та чинній навчальній програмі.

Пропоновану **Програму зовнішнього незалежного оцінювання із всесвітньої історії** (далі програмам ЗНО) складено з врахуванням вимог і змісту навчання історії в школі, закладених у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти та чинній програмі зі всесвітньої історії для 11-річної школи.

Хронологічно програма охоплює весь зміст шкільних курсів всесвітньої історії: від найдавніших часів до сьогодення та складається з 41 теми.

Програма ЗНО передбачає перевірку сформованих в учнів знань про основні політичні, соціально-економічні, культурні події, явища та процеси минулого, діяльність видатних історичних діячів, а також сформованість в учнів загальнопредметних умінь з історії.

Програма ЗНО укладена у вигляді таблиці, яка складається з двох колонок. У першій колонці викладено зміст історичного матеріалу, де виокремлено факти, дати, персоналії, поняття та терміни.

Якщо про якийсь факт згадано у колонці таблиці, то це означає, що він може бути використаний розробниками тесту ЗНО для перевірки знань і умінь. Якщо у програмі вказано дату, то це означає, що учень має знати її, встановлювати відповідність між датою та історичною епохою чи процесами суспільного життя минулого, діяльністю історичної постаті.

Названі в програмі ЗНО історичні персоналії учень повинен вміти характеризувати, встановлювати відповідність між ними та певними політичними силами чи обставинами, історичною епохою, оцінювати їх вплив на хід історичних подій. Кожна з персоналій названа в програмі лише один раз, проте, якщо людина впливала на перебіг історичного процесу довгий час, завдання, пов'язані з її діяльністю можуть повторюватися в кількох темах.

Поняття та терміни, зазначені у програмі ЗНО, учні повинні називати, визначати, оперувати ними, встановлювати відповідність з епохою, діяльністю певних політичних сил чи історичних діячів тощо. Кожне поняття чи термін, згадані в програмі лише один раз, можуть бути конкретизовані й під час перевірки інших тем (окрім тієї, де вони безпосередньо вивчаються).

У другій колонці програми вказані предметні вміння і навички, у яких конкретизовано загальні уміння.

Зміст навчального матеріалу	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
Факти: періодизація історії людства. Епоха стародавнього світу як перший період в історії людства. Історичні джерела. Поняття і терміни: «стародавній світ»; «цивілізація»; «духовна культура», «мистецтво», «релігія», «матеріальна культура», «археологічна культура»; «історичне джерело».	Визначати: хронологічні межі історії стародавнього світу, основні види історичних джерел, відлік часу до н.е. та н.е.

Тема 1. ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ ЗА ПЕРВІСНИХ ЧАСІВ

Факти: походження людини. Форми господарювання первісної людини. Суспільна організація та організація влади за первісних часів. Духовна культура і вірування людей за первісних часів. Поняття і терміни: «кам'яний вік», «залізний вік»; «збиральництво», «полювання», «рільництво», «скотарство», «ремесло»; «рід», «плем'я»; «родова община», «сусідська община»; «вождь»; «анімізм», «тотемізм», «фетишизм», «магія»; «наскальний живопис».	Знати: етапи антропогенезу; привласнювальні та відтворювальні форми господарства; характерні риси духовного життя найдавніших людей; первісні форми релігії; основні пам'ятки первісного мистецтва.
---	---

Тема 2. ДАВНІЙ ЄГИПЕТ

Факти: утворення держави та цивілізації в Єгипті. Влада та господарське життя у Давньому Єгипті. Посилення Єгипту в III тис. до н.е. Будівництво пірамід. Розквіт та занепад Єгипту у II тис. до н.е. за часів Середнього та Нового царств. Культура Давнього Єгипту. Наукові знання. Писемність і освіта. Архітектура та мистецтво. Дати: IV тис. до н.е. – об'єднання Верхнього і Нижнього Єгипту; XI ст. до н.е. – завершення періоду Нового царства. Персоналії: Ехнатон IV, Тутмос III. Поняття і терміни: «бюрократичний апарат», «держава» «ієрогліф», «папірус»; «іригаційне землеробство».	Знати: природно-географічні умови Єгипту, їх вплив на розвиток єгипетської цивілізації; основні засади організації влади та господарського життя в Єгипті; найважливіші досягнення давньоєгипетської духовної культури. Пояснювати: вплив природних умов на розвиток єгипетської цивілізації.
---	---

Тема 3. ПЕРЕДНЯ АЗІЯ

Факти:	Знати:
---------------	---------------

Вавилон за часів Хаммурапі. Фінікійські міста-держави та Ізраїльсько-Іудейське царство. Нововавилонське царство у першій половині I тис. до н.е. Перська держава Ахеменідів. Дати: 1794 - 1750 рр. до н.е. царювання Хаммурапі; XI ст. до н.е. утворення Ізраїльсько-Іудейського царства. VII ст. до н.е. - утворення Нововавилонського (Халдейське царство) 550 р. до н.е. - виникнення Перської держави. Персоналії: Хаммурапі, Давид, Соломон, Мойсей, Навуходоносор II, Кір II. Поняття і терміни: «Біблія», «епос», «клинопис», «місто-держава», «імперія», «іудаїзм», «колонізація».	наслідки походів Дарія I; найзначніші пам'ятки культури народів Передньої Азії та Месопотамії; внесок держав Передньої Азії та Месопотамії у світову культуру. Пояснювати: вплив природних умов на життя людей у Месопотамії.
---	--

Тема 4. ДАВНІ ІНДІЯ І КИТАЙ

Факти: <i>давня Індія.</i> Індська цивілізація. Прихід аріїв (Ведійська цивілізація). Культура Давньої Індії. <i>Давній Китай.</i> Імперії Цінь. Культура Давнього Китаю. Дати: сер. II тис. до н.е. - прихід аріїв на землі Індії; 221-206 рр. до н.е. - династія Цінь. Персоналії: Будда-Гаутама, Конфуцій, Цінь Шіхуанді. Поняття і терміни: «Веди», «варни», «касти», «індуїзм», «буддизм», «легізм», «конфуціанство».	Знати: час і обставини виникнення цивілізації в Індії та Китаї; розквіт Індії за царя Ашоки, появи могутньої держави в Китаї за Цінь Шіхуанді; характерні риси господарського та суспільного життя Індії, Китаю; внесок Давніх Індії і Китаю у скарбницю світової культури Пояснювати: особливості господарського, суспільного та соціального устрою в Індії.
--	---

Тема 5. ДАВНЯ ГРЕЦІЯ

Факти: мінойсько-ахейська палацова цивілізація у II тис. до н.е. Велика грецька колонізація. Греко-перські війни. Афінська демократія за часів Перікла. Підкорення Греції Філіпом II і походи Александра Македонського. Елліністичний етап в історії Греції. Культура Давньої Греції. Давньогрецька міфологія і релігія. Виникнення науки. Театр. Архітектура і скульптура. Олімпійські ігри. Дати: II тис. до н.е. Мінойсько-ахейська палацова цивілізація; VIII-VI ст. до н.е. - Велика грецька колонізація;	Знати: основні напрямки та результати грецької колонізації, реформи Солона, основні риси Критської та Мікенської цивілізацій; характерні риси політичного устрою Афін, Спарти; Пояснювати: вплив природних умов на розвиток грецької цивілізації; особливості устрою Афін та Спарти; наслідки греко-перських війн; внесок грецької цивілізації у світову культуру.
--	--

500-449 рр. до н.е. - Греко-перські війни. Персоналії: Перікл, Гомер, Геродот, Фідій, Сократ, Платон, Арістотель. Поняття і терміни: «античність», «еллінізм»; «поліс», «тиранія», «аристократія», «олігархія», «демократія», «метрополія та колонії», «акрополь», «філософія».	
---	--

Тема 6. ДАВНІЙ РИМ

Факти: Рим царської доби. Римська республіка V-I ст. до н.е. Боротьба Риму за панування у Середземномор'ї. Становлення імперії. Римська імперія доби принципату та доміанату. Виникнення християнства і християнізація Римської імперії. Розпад Римської імперії на Західну та Східну (Візантію). Падіння Західної Римської імперії. Культура Риму. Наука і мистецтво. Основні архітектурні пам'ятки. Дати: 753-509 рр. до н.е. виникнення Риму. Царський етап в історії Давнього Риму; 509-30 рр. до н.е. Римська республіка; 450 р. до н.е. «Закони XII таблиць» – початок кодифікації римського права; 49-30 рр. до н.е. громадянські війни в Римі; 30 р. до н.е. – 476 р. н.е. Римська імперія; 1 р. н.е. з часів Середньовіччя дата народження Ісуса Христа і початок нової ери. 313 р. - Міланський едикт; 325 р. - Нікейський собор; 395 р. - поділ Римської імперії; 476 р. - падіння Західної Римської імперії. Персоналії: Ганнібал брати Гракхи, Спартак, Гай Юлій Цезар, Ціцерон, Октавіан Август, Нерон, Константин. Поняття і терміни: «республіка», «вето», «патриції», «плебеї», «сенат», «форум», «тріумф», «провінція», «християнство», «церква».	Знати: зміст та перебіг боротьби плебеїв з патриціями, причини та наслідки виникнення християнства, основні віхи християнізації Римської імперії. Пояснювати: причини кризи Римської республіки і утворення імперії; особливості римської системи державного правління часів республіки та імперії, господарство та побут римлян; зміни ставлення держави до християнської церкви; внесок римської культури у світову цивілізацію; місце історії стародавнього світу в історії людства.
Факти: поняття «історія Середніх віків». Хронологічні межі й періодизація історії Середніх віків. Дати: V – IX ст. – раннє Середньовіччя; X – XIII ст. – зріле або високе Середньовіччя; XIV – XV ст. – пізнє Середньовіччя.	Знати: хронологічні межі та періодизацію Середніх віків.

Тема 7. СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ СВІТ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Факти: велике переселення народів. Утворення «варварських королівств». Імперія Карла Великого та її поділ. <i>Франція.</i> Правління Філіппа IV Красивого. Столітня війна та об'єднання Франції. <i>Англія.</i> Нормандське завоювання Англії. Велика хартія вольностей. Виникнення парламенту. <i>Священна Римська імперія.</i> Утворення Священної Римської імперії. Німецький «наступ на Схід». Закріплення територіальної роздробленості. <i>Країни Середземномор'я.</i> Італійські міські республіки. Мусульманська Іспанія. Реконкіста та утворення Іспанського королівства. Дати: IV – VII – Велике переселення народів; 800 р. – утворення Франкської імперії; 843 р. – укладення Верденського договору. X ст. – утворення Священної Римської імперії; 1215 р. – підписання «Великої хартії вольностей»; 1265 р. – скликання англійського парламенту; 1302 р. – скликання Генеральних штатів у Франції; 1337 – 1453 – Столітня війна. Персоналії: Карл Великий, Вільгельм Завойовник, Жанна Д'Арк, Генріх II Плантагенет, Оттон I, Фердинанд, Ізабелла. Поняття: «парламент», «Реконкіста».	Знати: держави, що утворилися після поділу Франкської імперії. Пояснювати: характерні риси розвитку європейських держав; значення виникнення станово-представницьких органів.
--	---

Тема 8 СЕРЕДНЬОВІЧНЕ СУСПІЛЬСТВО

Факти: структура суспільства і теорія трьох станів. Виникнення станової монархії. Середньовічне місто. Боротьба городян із сеньйорами. Міські комуни. Ремесло й торгівля. Поняття: «феодал», «стани», «станово-представницька монархія», «ремесло», «цех», «гільдія».	Знати: структуру середньовічного суспільства. Характеризувати: середньовічне місто; взаємодію людини і природи в Середні віки; особливості світогляду середньовічних городян.
--	---

Тема 9. РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ЄВРОПИ

Факти: християнізація Європи. Хрестові походи. Боротьба церкви з єретиками.	Знати: Перший і Четвертий Хрестові походи; боротьбу церкви з єретиками.
--	--

Дати: XI – XIII ст. – час Хрестових походів; 1054 р. – церковний розкол. Поняття: «єретик», «інквізиція».	Пояснювати: причини і наслідки християнізації Європи, Хрестових походів.
---	--

Тема 10. ВІЗАНТІЯ. АРАБСЬКИЙ СВІТ

Факти: <i>Візантійська імперія.</i> Утворення Візантійської імперії. Правління Юстиніана. Загибель імперії. Культура Візантії. <i>Арабський халіфат.</i> Мухаммад і виникнення ісламу. Розквіт і занепад Халіфату. Знання та культура арабського світу. Дати: VII ст. – утворення Арабського халіфату; VII ст. – виникнення ісламу; 1453 р. – падіння Константинополя. Персоналії: Ібн Сіна, Лев Математик. Поняття: «іслам», «халіфат», «Коран».	Знати: особливості устрою Візантійської імперії та Арабського халіфату Пояснювати: причини піднесення та занепаду Візантійської імперії і Арабського халіфату; внесок візантійської та арабської культури у світову духовну спадщину.
--	--

Тема 11. КУЛЬТУРА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ В V-XV ст.

Факти: витоки середньовічної культури. Школи та університети. Книгодрукування. Архітектура. Ренесанс. Дати: X – XII ст. – час поширення романського стилю; XII – XIV ст. – час поширення готичного стилю; XIV – XV ст. – період раннього Відродження. Персоналії: П.Абеляр, Р.Бекон, Й.Гутенберг, Данте Аліг'єрі, Дж. Боккаччо, Ф.Петрарка, Сандро Боттічеллі. Поняття: «Відродження», «гуманізм».	Знати: характерні риси раннього Відродження і гуманізму, архітектурні стилі. Характеризувати: особливості середньовічних шкіл та університетів, внесок культури Середньовіччя у світову духовну спадщину.
--	--

Тема 12. СЛОВ'ЯНИ ТА ЇХНІ СУСІДИ

Факти: <i>держави Центральної та Східної Європи.</i> Виникнення слов'янської писемності. Ян Гус і гуситські війни. Угорщина. Польське королівство. <i>Північно-Східна Русь у XII — першій половині XIV ст.</i> Великий Новгород. Невська битва та Льодове побоїще. Утворення та зміцнення Московської держави. Правління Івана III. Культура Московської	Знати: особливості державного управління зазначених держав, соціальної структури суспільства. Характеризувати: діяльність визначних історичних постатей, перебіг гуситських війн, боротьбу проти завойовників; внесок культури держав Центральної, Східної Європи, Північно-Східної Русі та Османської імперії у світову духовну спадщину
---	--

держави. <i>Турецька держава.</i> Утворення Османської імперії. Правління Мехмеда II. Дати: X ст. – утворення Чехії, Польщі, Угорщини; XIV – початок XVI ст. – утворення Московської держави; перша половина XV ст. – Гуситські війни; 1380 р. – Куликовська битва; 1410 р. – Грюнвальдська битва; 1453 р. – загибель Візантійської імперії. Персоналії: Кирило і Мефодій, Ян Гус, Ян Жижка, Казимир III Великий, Дмитрій Донської, Мехмед II, Андрій Рубльов. Поняття: «гуситські війни», «яничари».	
--	--

Тема 13. ІНДІЯ. КИТАЙ

Факти: <i>Індія.</i> Делійський султанат. Релігія. Наука і культура. <i>Китай.</i> Імперія Тан. Державне управління. Культура. Дати: XIII – XVI ст. – Делійський султанат в Індії. Поняття: «султанат».	Знати: особливості державного управління, соціальної структури Індії та Китаю. Характеризувати: побут населення; внесок культури Китаю та Індії в світову духовну спадщину.
--	---

Тема 14. ВЕЛИКІ ГЕОГРАФІЧНІ ВІДКРИТТЯ: ЗУСТРІЧ ЦИВІЛІЗАЦІЙ

Факти: Христофор Колумб і відкриття Нового Світу. Відкриття морського шляху до Індії. Завоювання Нового Світу. Перші колонії. Дати: 1492 р. - відкриття Америки; 1494 р. – Тордесільський договір; 1519-1522 рр. - перша навколосвітня подорож. Персоналії: Х. Колумб, Васко да Гама, А. Веспуччі, Ф.Магеллан. Поняття та терміни: «Великі географічні відкриття», «революція цін».	Знати: доколумбові цивілізації Америки. Характеризувати: доколумбові цивілізації Америки; причини, передумови та наслідки Великих географічних відкриттів; нову картину світу західноєвропейців.
--	--

Тема 15. ЛЮДИНА РАННЬОЇ НОВОЇ ДОБИ

Факти: матеріальний світ і суспільство. Технічні вдосконалення. Господарювання. Зміни в суспільстві. Шлюб і сім'я, становище	Знати: технічні засоби і вдосконалення людини раннього нового часу; особливості господарювання; характерні риси та
--	---

жінки. Повсякденне життя Західної Європи. Поняття та терміни: «мануфактура», «буржуазія», «абсолютизм», «протекціонізм».	зміни в суспільній структурі. Характеризувати: життя і побут людини раннього Нового часу; вплив людини на природу; шлюб, сім'ю та становище жінки; повсякденне життя західноєвропейського суспільства.
--	--

Тема 16. РЕФОРМАЦІЯ І КОНТРРЕФОРМАЦІЯ

Факти: Реформація в Німеччині. Мартін Лютер. Аугсбурзький мир. Поширення Реформації та Контрреформація. Кальвінізм. Орден єзуїтів. Дати: 1517 р. - виступ Мартіна Лютера проти зловживань індульгенціями (видання «95 тез»); 1545-1563рр. - Тридентський собор. Персоналії: М. Лютер, Т. Мюнцер, Ж. Кальвін, І. Лойола, Карл V Габсбург. Поняття та терміни: «індульгенція», «Реформація», «Контрреформація», «протестантизм».	Знати: характерні риси реформаційних учень. Характеризувати: особливості розвитку німецького гуманізму; стан католицької церкви напередодні Реформації; причини, характер та значення Реформації; особливості контрреформації.
---	---

Тема 17. ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКІ ДЕРЖАВИ В XVI — ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII ст.

Факти: <i>Франція.</i> Ранній французький абсолютизм. Релігійні війни. <i>Іспанія.</i> Іспанія в XVI ст. Приєднання Португалії. <i>Нідерланди</i> у складі іспанської монархії. Початок національно-визвольного руху. Народження республіки. <i>Англія.</i> Процес обгороджування. Королівська Реформація. Прихід до влади династії Стюартів. <i>Міжнародні відносини.</i> Тридцятилітня війна. Вестфальський мир. Дати: 1566 р. - «іконоборче повстання» - початок національно-визвольного руху у Нідерландах; 1618-1648 рр. - Тридцятилітня війна; 1648 р. – Вестфальський мир. Персоналії: Генріх IV, Кардинал Ришельє, Філіпп II, Вільгельм Оранський, Єлизавета I Тюдор. Поняття та терміни: «релігійні війни», «національно-визвольна війна».	Знати: особливості господарювання; характерні риси та зміни в суспільній структурі; особливості раннього абсолютизму.
---	---

Тема 18. КУЛЬТУРА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ XVI – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII ст.

Факти: італійське Відродження. Мистецтво	Знати: найвідоміші твори митців Високого
--	--

Німеччини. Мистецтво Нідерландів. Досягнення науки. Нові знання про Всесвіт. Драматургія та театр. Мистецтво доби бароко. Персоналії: Леонардо да Вінчі; Мікеланджело Буонарроті, Рафаель Санті, Альбрехт Дюрер, Пітер Брейгель. Вільяма Шекспір; Томас Мор, Караваджо, Пітер Пауль Рубенс, Рембрандт Ван Рейн, Джордано Бруно, Парацельс, Френсіс Бекон, Миколай Копернік, Галілео Галілей. Поняття та терміни: «Високе Відродження», «гравюра», «бароко».	Відродження («Джоконда», «Таємна вечеря», «П'єта», «Страшний суд». «Сікстинська Мадонна», «Афінська школа», «Сільське весілля»); твори видатних митців доби бароко («Повернення блудного сина», «Портрет інфанти Маргарити»; «Ромео і Джульєтта», «Король Лір», «Гамлет», «Отелло»). Характеризувати: особливості Італійського та Північного Відродження; діяльність видатних учених.
--	--

Тема 19. ПОЛЬСЬКА ДЕРЖАВА І МОСКОВСЬКЕ ЦАРСТВО

Факти: <i>Річ Посполита.</i> Шляхетська демократія. Утворення Речі Посполитої. <i>Московська держава.</i> Правління Івана IV Грозного. Воцаріння династії Романових. Культура. Дати: 1569 р. - Люблінська унія; 1613 р. - початок правління Романових; 1649 р. - остаточне закріпачення селян у Росії. Персоналії: Сигізмунд II Август, Стефан Баторій, Іван IV Грозний, Олексій Михайлович Поняття та терміни: «сейм», «прикази», «самодержавство», «опричнина», «Земський собор».	Знати: характерні риси державного устрою Речі Посполитої та Московської держави. Характеризувати: основні стани суспільства, досягнення культури (Храм Василя Блаженного», «Синопис»); творчість Яна Кохановського.
--	---

Тема 20. КРИЗА СТАРОГО ПОРЯДКУ. ПОЧАТОК МОДЕРНІЗАЦІЇ

Факти: <i>Англія.</i> Англія напередодні революції. Диктатура Кромвеля. Переворот 1668 р. Початок промислового перевороту. <i>Франція.</i> Абсолютизм за Людовіка XIV. Французький класицизм. <i>Австрія</i> за правління Марії Терезії. Реформи Йосипа II. Дати: 1640 - 1660 рр. – англійська революція; 1688 - 1689 рр. - «Славна революція»; 1689 р. – Білль по права. Персоналії: О. Кромвель, Марія Терезія, Йосип II, Людовік XIV, Ж.Б. Кольбер	Знати: характерні ознаки промислового перевороту, освіченого абсолютизму, класицизму. Характеризувати: реформи освічених монархів; нові цінності у житті суспільства; наслідки реформ, революції; досягнення мистецтва.
--	---

Поняття та терміни: «революція», «протекторат», «конституційна монархія», «промисловий переворот», «фабрика», «освічений абсолютизм», «класицизм».	
Факти: <i>Росія.</i> Реформи Петра I. Епоха Катерини II. Культура наприкінці XVII – XVIII ст. Дати: 1700-1721 рр. - Північна війна; 1773-1775 рр. – селянська війна під проводом Омеляна Пугачова; 1772, 1793, 1795 рр. – поділи Речі Посполитої. Персоналії: Петро I, Катерина II, О.Суворов, М.Ломоносов Поняття та терміни: «сенат», «Синод», «дворянство».	Знати: видатних діячів російської культури XVIII ст. Характеризувати: зміни у повсякденному житті в Росії XVIII ст.; зовнішню політику; особливості «освіченого» правління; досягнення російської культури XVIII ст.
<i>Сполучені Штати Америки.</i> Англійські колонії в Північній Америці. Проголошення незалежності США. Конституція. Дати: 1775 - 1783 рр. – війна за незалежність США; 1776 р. – проголошення незалежності США. Персоналії: Д. Вашингтон, Б. Франклін, Т. Джефферсон. Поняття та терміни: «Декларація незалежності», «федерація», «президент», «конгрес».	Знати: час утворення англійських колоній у Північній Америці; причини, характер і наслідки війни за незалежність; характерні риси Конституції США. Характеризувати: найяскравіші події війни за незалежність; діяльність видатних історичних діячів.

Тема 21. КРАЇНИ СХОДУ

Факти: <i>Османська імперія. Персія.</i> Османська імперія та її зовнішня політика. Перське царство. <i>Індія.</i> Держава Великих Моголів. Проникнення європейців у Індію. Релігійне та культурне життя. <i>Китай та Японія.</i> Китай за правління династії Цин. Об'єднання та самозакриття Японії. Культура. Дати: 1644-1911 рр. - панування маньчжурської династії Цін; 1683 р. - розгром турків під Віднем. Персоналії: Сулейман I, Бабур, Токугава. Поняття та терміни: «диван», «шейх», «сьогунат Токугава».	Знати: характерні риси країн Сходу. Характеризувати: взаємовплив європейської цивілізації і цивілізацій Сходу; основні здобутки культури.
---	--

Тема 22. СВІТ НАПРИКІНЦІ XVIII - у XIX ст.

Факти: загальна характеристика змін у господарюванні, політичному житті, розвитку духовної сфери суспільства. Доба Просвітництва. Персоналії: Вольтер, Монтеस्क'є, Руссо, Дідро. Поняття та терміни: «аграрний переворот», «парламентаризм», «технічний прогрес».	Знати: характерні риси доби Просвітництва Характеризувати: основні тенденції змін у господарюванні, політичному житті, процес утвердження парламентаризму.
---	--

Тема 23. КРАЇНИ СВІТУ НАПРИКІНЦІ XVIII - у XIX ст.

Факти: <i>Франція.</i> Початок Французької революції. Декларація прав людини і громадянина. Встановлення республіки. Якобінська диктатура. Франція за часів Наполеона I. Війни Наполеона. Віденський конгрес та його рішення. Франко-німецька війна 1870-1871 рр. <i>Велика Британія.</i> Чартизм. Вікторіанська доба. Формування ліберальної та консервативної партій. Ірландське питання. Британське володарювання в Індії. Тред-юніони. <i>Австрія.</i> Перетворення Австрійської імперії на дуалістичну монархію. <i>Німеччина.</i> Об'єднання Німеччини в 1871 р. Внутрішня і зовнішня політика Отто фон Бісмарка. <i>Італія.</i> Об'єднання Італії. <i>Росія у XIX ст.</i> Росія за часів Олександра I. Повстання декабристів. Модернізація імперії. Скасування кріпосного права. Реформи другої половини XIX ст. та їх наслідки. <i>США в XIX ст.</i> Громадянська війна 1861-1865 рр. Реконструкція Півдня. Економічне піднесення країни. <i>Європейські революції 1848-1849 рр. та їх наслідки.</i> <i>Японія.</i> Доба Мейдзі в Японії. Реформування економічного та суспільно-політичного	Знати: рішення Віденського конгресу; формування ідеології марксизму, результати британського володарювання в Індії. Характеризувати: Кодекси Наполеона та їх історичне значення, розвиток національно-визвольного і революційного руху в Європі 1848-1849 рр.; причини, хід та наслідки громадянської війни; причини, хід та наслідки модернізації Японії, реформи Мейдзі в Японії.
--	---

життя.

Китай.

Китай у другій половині XIX ст.

Суспільно-політична думка Європи.

Соціалізм. Марксизм.

Дати:

14 липня 1789 р. – взяття Бастилії;

1804 р. - Наполеон став імператором Франції;

1812 р. - вторгнення армії Наполеона в Росію;

1815 р. - битва під Ватерлоо;

1815 р. - створення «Священного союзу»;

1867–1868 рр. - революція Мейдзі;

1871 р. - створення Німецької імперії;

1870 р. - приєднання Папської області до Італійського королівства, остаточне об'єднання Італії;

1 травня 1886 р. - страйки й демонстрації робітників США в боротьбі за 8-годинний робочий день;

Персоналії:

Дантон, Робесп'єр, Наполеон Бонапарт, королева Вікторія, П. Пестель, М. Муравйов, Отто фон Бісмарк, Д.Гарібальді, А.Лінкольн, К.Маркс, Гладстон, Дізраелі, Г.Форд, Олександр II.

Поняття та терміни:

«інтервенція», «національно-визвольний рух», «бонапартизм», «кодекс Наполеона», «коаліція», «100 днів Наполеона», «Священний союз», «політика вільної торгівлі», «реставрація», «західники і слов'янофіли», «національне відродження», «весна народів», «ідеологія», «лібералізм», «консерватизм», «плантаційне господарство», «колоніалізм», «аболіціонізм», «громадянська війна», «доктрина Монро», «двопартійна система», «тероризм», «тайпіни, «сипаї».

Тема 24. УТВЕРДЖЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА В ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВАХ СВІТУ

Факти:

формування індустріального суспільства. Науково-технічна революція кінця XIX ст. та її наслідки. Монополізація економіки. Нові класи і суспільні верстви.

Поняття та терміни:

«індустріальне суспільство», «науково-технічна революція», «капіталізм», «емансипація».

Знати:

основні напрями соціально-економічного і політичного розвитку провідних держав світу в останній третині XIX ст.

Характеризувати:

процес завершення формування індустріального суспільства в провідних державах Європи і США, науково-технічну революцію кінця XIX ст. та її наслідки, виникнення великих корпорацій і фінансово-промислових груп, монополізацію економіки, нові класи й суспільні верстви, міграційні

	рухи; зростання ролі держави в суспільному й економічному житті.
--	--

Тема 25. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ XIX ст. – ПОЧАТКУ XX ст.

Факти: завершення територіального поділу світу. Міжнародні відносини в 1871—1914 рр. Троїстий союз. Антанта. Дати: 1882 р. - створення Троїстого союзу; 1904–1907 рр. - створення Антанти. Поняття та терміни: «територіальний поділ світу», «панамериканізм».	Аналізувати: міжнародні відносини в 1871—1914 рр.; роль США в міжнародних відносинах.
--	---

Тема 26. КУЛЬТУРА НАРОДІВ СВІТУ НАПРИКІНЦІ XVIII - У XIX ст.

Факти: мистецтва наприкінці XVIII—XIX ст. Розвиток науки і техніки. Повсякденне життя людей. Персоналії: Г.Гегель, І.Кант, К.Брюллов, І.Рєпін, Е.Мане, Ван Гог, В.Моцарт, Л. ван Бетховен, Й.Штраус. Поняття та терміни: «урбанізація».	Знати: духовне життя народів Європи і Америки у XVIII — наприкінці XIX ст.
---	--

Тема 27. ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Факти: початок Першої світової війни. Військові кампанії та основні битви 1914 – 1918 рр. Завершення війни та її результати. Паризька мирна конференція. Версальсько-Вашингтонська система договорів. Ліга Націй. Розпад багатонаціональних імперій і утворення нових незалежних держав. Дати: 1 серпня 1914 р. – початок Першої світової війни; вересень 1914 р. – битва на Марні; 1916 р. - Верденська битва, битва на Соммі; 11 листопада 1918 р. – підписання Комп'єнського перемир'я; 1919 р. – підписання Версальського мирного договору; 1921–1922 рр. – Вашингтонська конференція. Персоналії: П. фон Гінденбург, О. Брусилов, В. Вільсон, Ф. Фош, Дж. Ллойд-Джордж, Ж. Клемансо. Поняття і терміни: «мілітаризація», «репарації», «шовінізм».	Знати: причини та привід Першої світової війни; наслідки Першої світової війни для країн-учасниць. Характеризувати: умови Версальського договору з Німеччиною та мирних договорів із її союзниками. Пояснювати: переваги та недоліки Версальсько-Вашингтонської системи.
--	--

Тема 28. СВІТ В 20 - 30-х рр. XX ст.

Факти: період економічної та політичної стабілізації. Світова економічна криза 1929 – 1933 рр. „Новий курс” Ф.Рузвельта. Фашизація Італії. Веймарська республіка в Німеччині. Встановлення нацистського режиму. Громадянська війна в Іспанії. Дати: листопад 1918 р. – революція в Німеччині; 1922 р. – прихід до влади в Італії Б.Муссоліні; 1932 р. – обрання Ф.Д.Рузвельта президентом США; 1933 р. – прихід до влади в Німеччині нацистів. Персоналії: Ф.Рузвельт, Б.Мусоліні, А. Гітлер, Ф.Франко. Поняття і терміни: «проспериті», «Велика депресія», «авторитаризм», «тоталітаризм», «фашизм», «нацизм», «Народний фронт».	Знати: економічні та соціальні засади «Нового курсу» Ф.Рузвельта та його основні підсумки. Характеризувати: основні риси доби “проспериті” (процвітання) у США; ідейні засади й соціальну базу італійського фашизму та німецького нацизму. Пояснювати: причини, прояви та наслідки світової економічної кризи 1929 – 1933 рр.
---	--

Тема 29. РОСІЯ-СРСР у 1917-1939 рр.

Факти: російські революції 1917 р. Громадянська війна. Воєнний комунізм. НЕП. Утворення СРСР. Індустріалізація та Колективізація. Голод 1932 – 1933 рр. Репресії 1930-х років. Дати: 1929 р. – рік "великого перелому". Персоналії: Микола ІІ, О. Керенський, В.Ленін, Л. Троцький, Й.Сталін. Поняття і терміни: «Тимчасовий уряд», «Раднарком», «більшовизм».	Знати: сутність політики індустріалізації і колективізації у Радянському Союзі. Пояснювати: причини російських революцій 1917 р., становлення радянського тоталітарного режиму, наслідки Голоду та масових репресій; сутність тоталітарного режиму в СРСР.
--	--

Тема 30. КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ В 20-30-х рр. XX ст.

Факти: створення нових незалежних європейських держав: Польщі, Чехо-Словаччини, Угорщини, Королівства сербів, хорватів і словенців Формування демократичних та авторитарних режимів в країнах регіону. Дати: 1918 р. – відновлення незалежності Польщі, проголошення Чехословацької Республіки, утворення Королівства сербів, хорватів і словенців.	Знати: особливості соціально-економічного та політичного розвитку країн Центральної та Східної Європи у 1920 – 1930-х рр. Характеризувати: основні риси демократичних та авторитарних режимів, встановлених у країнах Центральної та Східної Європи.
--	--

Персоналії: Т. Масарик, Ю. Пілсудський, М. Горті. Поняття і терміни: «режим «санації», «судетська проблема».	
---	--

Тема 31. КРАЇНИ АЗІЇ, АФРИКИ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ В ПЕРШІ ДЕСЯТИРІЧЧЯ ХХ ст.

Факти: об'єднання Китаю, встановлення влади Гоміндану. Кампанія громадянської непокори народів Індії. Становлення Турецької республіки. Дати: 1925-1927 рр. – національна революція в Китаї. Персоналії: М.Ганді, Чан Кайши, Ататюрк. Поняття і терміни: «етатизм», «гандізм».	Знати: методи боротьби за національний та соціальний прогрес народів Індії та Китаю, особливості розвитку Японії в цей період.
--	--

Тема 32. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В 1930-х рр. НАЗРІВАННЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Факти: спроби створення системи колективної безпеки. Виникнення вогнищ війни на Далекому Сході, в Африці та Європі. Радянсько-німецький пакт про ненапад (пакт «Молотова – Ріббентропа») і таємний протокол до нього. Дати: 23 серпня 1939 р. – підписання радянсько-німецького пакту про ненапад (пакту «Молотова - Ріббентропа»). Персоналії: Н.Чемберлен. Поняття і терміни: «аншлюс», «Мюнхенська угода», «антикомінтернівський пакт».	Знати: причини загострення міжнародної напруженості в 1930-х рр.; формування блоків агресивних держав; наслідки підписання радянсько-німецького пакту про ненапад і таємного протоколу до нього. Характеризувати: діяльність Ліги Націй; політику умиротворення. Пояснювати: Англо-франко-радянські переговори у Москві у 1939 р.; причини радянсько-німецького зближення напередодні Другої світової війни.
--	--

Тема 33. РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ У ПЕРШІ ДЕСЯТИЛІТТЯ ХХ ст.

Факти: найважливіші досягнення науки і техніки у перші десятиліття ХХ ст. Основні ідеї й течії у розвитку культури. Олімпійський рух. Персоналії: С.Далі, П.Пікассо, К.Станіславський, В.Мейєрхольд, Б.Брехт, С.Ейзенштейн, Ч.Чаплін, Е.Карузо, В.Дісней. Поняття і терміни: «модернізм», «авангардизм», «масова культура», «кінематограф», «джаз»,	Знати: основні течії у розвитку культури. Характеризувати: вплив досягнень науки і техніки на повсякденне життя людей; передумови виникнення «масової культури».
---	---

«Мюзикл», «олімпійський рух».

Тема 34. НОВІТНЯ ІСТОРІЯ. СВІТ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.

Факти: перебіг подій на основних театрах воєнних дій (за періодами). Складання Антигітлерівської коаліції. Корінний перелом в ході Другої Світової війни. Конференції Великої трійки та їх рішення. Відкриття Другого фронту в Європі. Атомне бомбардування Хіросіми та Нагасакі. Капітуляція Німеччини, капітуляція Японії. Дати: 1 вересня 1939 р. - напад Німеччини на Польщу – початок Другої світової війни; 22 червня 1941 р. - напад Німеччини на СРСР; 7 грудня 1941 р. - напад Японії на США; жовтень 1941 – березень 1942 рр. – Московська битва; 17 липня 1942 - 2 лютого 1943 рр. – Сталінградська битва; 1942 р. – битва біля Ель-Аламейну; 5 липня - 23 серпня 1943 р. – Курська битва; 8 травня 1945 р. – капітуляція Німеччини; 2 вересня 1945 р. – капітуляція Японії, завершення Другої світової війни. Персоналії: У. Черчілль, Г. Жуков, Ш. де Голль, Д. Ейзенхауер, Д. Макартур. Поняття та терміни: «Друга світова війна», «План «Барбаросса», «Велика Вітчизняна війна Радянського Союзу», «антисемітизм», «блискавична війна», «нацистський “новий порядок”», «Рух Опору», «Голокост» («Шоа»), «антигітлерівська коаліція», «Другий фронт», «Велика трійка», «колабораціонізм».	Знати: періодизацію Другої світової війни; основний зміст етапів війни Пояснювати: причини, характер Другої світової війни; процес формування антигітлерівської коаліції. Характеризувати: особливості окупаційного режиму та Руху Опору на окупованих територіях; роль визначних військових, державних та політичних діячів в перемозі над нацизмом та фашизмом.
--	---

Тема 35. ЗМІНИ У СВІТІ ВНАСЛІДОК ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ. ХОЛОДНА ВІЙНА

Факти: створення ООН. Формування військово-політичних блоків. Військові конфлікти і кризи часів «холодної війни». Гельсінські угоди. Дати: 1946 р. - Фултонська промова В. Черчілля; 1950-1953 р. – корейська війна; 1961 р. – будівництво Берлінського муру; 1962 р. - Карибська криза; 1975 р. – Гельсінська нарада з питань	Знати: територіальні зміни у світі внаслідок Другої світової війни. Пояснювати: суть «холодної війни» та «нового політичного мислення», причини переходу від конфронтації до співробітництва.
---	---

безпеки і співробітництва в Європі. Персоналії: Г.Трумен, Л.Брежнєв, М.Горбачов, Р.Рейган. Поняття та терміни: «Холодна війна», «розрядка», «військово-політичні блоки», «нове політичне мислення», доктрини «стримування комунізму» і «відкидання комунізму».	
--	--

Тема 36. США У 1945 – НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.

Факти: основні риси внутрішньої політики США в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Дати: 1964 р. – закон про громадянські права. Персоналії: Д.Кеннеді, М-Л.Кінг. Поняття та терміни: «маккартизм», «рейганоміка», «неоконсерватизм».	Знати: причини утвердження США як провідної країни повоєнного світу. Характеризувати: зміну статусу США внаслідок Другої світової війни; особливості економічного та політичного розвитку США у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
--	--

Тема 37. КРАЇНИ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ (1945 р. – початок ХХІ ст.)

Факти: наслідки Другої світової війни для провідних країн Західної Європи. Розкол Німеччини. План Маршалла. Початок європейської економічної інтеграції. Розпад колоніальних імперій. Утворення ЄЕС та його трансформація. Дати: 1949 р. - створення Ради Європи; 1957 р. - Римський договір; 1990 р. - об'єднання Німеччини; 1992 р. - Маастріхтський договір. Персоналії: М. Тетчер, К. Аденауер, Л. Ерхард, Г. Колль, А. де Гаспері Поняття та терміни: «економічне диво», «соціальне ринкове господарство», «тетчеризм», «неолібералізм», «європейська інтеграція», «нова східна політика».	Знати: особливості внутрішньої та зовнішньої політики країн Західної Європи у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.; етапи європейської інтеграції Пояснювати: причини європейської інтеграції; причини змін у внутрішній та зовнішній політиці країн регіону. Аналізувати: значення утворення Європейського Союзу.
---	---

Тема 38. СРСР. НОВІ НЕЗАЛЕЖНІ ДЕРЖАВИ

Факти: наслідки Другої світової війни. Відбудова економіки. Завершення епохи Сталіна. «Хрущовська відлига». «Застій». «Перебудова». Лібералізація суспільного та політичного життя. Антидержавний путч 1991 р. Розпад СРСР. Росія та інші нові незалежні держави наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Дати:	Знати: наслідки Другої світової війни для СРСР; періодизацію соціально-економічного розвитку СРСР. Пояснювати: особливості повоєнної відбудови; соціально-економічного розвитку СРСР; причини розпаду СРСР та утворення нових незалежних держав.
---	---

1991 р. - Розпад СРСР. Персоналії: М.Хрущов, Б. Єльцин, В. Путін. Поняття та терміни: «відлига», «дисидентський рух», «гласність», «Біловезька угода», «СНД».	
---	--

**Тема 39. КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ
(1945 р. – початок ХХІ ст.)**

Факти: встановлення радянського домінування у східноєвропейських країнах. Кризи 1950-80-х рр. Антикомуністичні революції кінця 1980-х рр. Розпад Чехословаччини та Югославії. Дати: 1956 р. - антикомуністична революція в Угорщині; 1968 р. - «Празька весна»; 1989 р. - демократичні революції у східноєвропейських країнах; 1991 р. - розпад Югославії; 1993 р. - створення двох незалежних держав Чехії та Словаччини. Персоналії: Л.Валенса, В.Гавел, Н. Чаушеску, Я.Кадар, Й.Б.Тіто. Поняття та терміни: «соціалістичний табір», «РЕВ», «Варшавський договір», «Празька весна», «оксамитова революція», «Солідарність», «шокова терапія».	Знати: кризові явища в політичному, соціальному та економічному житті країн Центральної та Східної Європи у 1950 – 1980-х рр. ХХ ст.; зміни на політичній карті Європи в 1980-х – на початку 1990-х рр. ХХ ст. Пояснювати: процес становлення прорадянських режимів у країнах регіону; причини демократичних революцій, методи їх здійснення.
--	---

Тема 40. РОЗВИТОК ПРОВІДНИХ КРАЇН АЗІЇ, АФРИКИ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.

Факти: процес деколонізації. Нові індустріальні держави. Японське «економічне диво». Проголошення КНР. Проголошення незалежності Індії. Розвиток Індії та Китаю наприкінці ХХ - на початку ХХІ ст. Створення Держави Ізраїль. Виникнення і розвиток близькосхідної проблеми. Крах апартеїду на півдні Африки. Дати: 1949 р. - проголошення КНР; 1951 р. - Сан-Франциський мирний договір з Японією; 1961 р. - «Рік Африки». Персоналії: Мао Цзедун, Ден Сяопін; Дж. Неру, Н.Мандела; Бен Гуріон; Ф. Кастро; А. Піночет.	Знати: етапи деколонізації, особливості розвитку Японії, Китаю, Індії, у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Характеризувати: повоєнне реформування Японії; соціально-економічні експерименти китайських комуністів; курс Дж. Неру та І. Ганді у внутрішній та зовнішній політиці Індії. Пояснювати: суть японського «економічного дива»; передумови; суть близькосхідної проблеми.
--	---

Поняття та терміни: «великий стрибок», «культурна революція», «рух неприєднання».	
---	--

**Тема 41. РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ (1945 р. – початок ХХІ ст.).
СВІТ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Факти: розгортання НТР. Наукові відкриття. Становлення постіндустріального (інформаційного) суспільства. Світові глобальні процеси та проблеми. Поняття та терміни: «НТР», «постіндустріальне суспільство», «інформаційне суспільство», «соціалістичний реалізм», «неореалізм», «поп-арт», «глобальні процеси та проблеми», «ЮНЕСКО».	Знати: основні напрямки НТР в другій половині ХХ ст.; глобальні процеси та проблеми сучасності, причини їх появи. Пояснювати: вплив НТР на життя пересічного громадянина, зміни в соціальній структурі суспільства.
---	--

Директор Інституту інноваційних технологій і змісту освіти

О.А.Удод